

Lahti

Luonnonmukainen hulevesien hallinta

Teoriaa ja kokemuksia Lahdesta

Juhani Järveläinen

*hulevesi-insinööri
Lahden kaupunki*

Luontokuntien aamukahvit
10.9.2024

Käsiteltävät asiat

Teoriaa

- Hulevesien hallinnan tavoitteet
- Hulevesien hallinnan menetelmät
- Näkökulmia tavoitteiden asetteluun

Kokemuksia luonnonmukaisesta hulevesien hallinnasta Lahdessa

- Yleiskatsaus Lahden hulevesirakenteisiin
- Tyypillisiä haasteita ja ratkaisuja
- Suunnittelussa huomioitavia asioita
- Kunnossapidon ja elinkaariasioden näkökulmia

Hulevesien hallinnalle asetettavia tavoitteita

Ekologia

Luonnon monimuotoisuuden ja kaupunkiluonnon ylläpitäminen

Luontopohjaisten menetelmien hyödyntäminen

Kiertotaloudellisten näkökohtien huomiointi

Hiilineutraalius

Rakenteiden elinkaaren aikainen hallinta

Toimiva kuivatus ja tulvariskien hallinta

Määrän hallinta

Hulevesien hallittu poisjohtaminen

Huippuvirtaamien hallinta ja ääri-ilmiöihin varautuminen

Pohjaveden pinnan säilyttäminen

Maaperän vesitaseen ja luonnollisen vedenkierron ylläpitäminen

Esteettisyys, virkistyskäyttö

Viihtyisyys

Monikäyttöiset hulevesirakenteet

Vaikutukset kulttuurikohteisiin ja maisemaan

Keskusta-alueiden viherryttäminen

Laadun hallinta

Pinta- ja pohjavesien suojeleminen

Eroosion hallinta

Luontoarvojen suojeleminen

Viihtyisyyden turvaaminen

Huoltokustannusten hallinta

Hulevesien hallinnan ratkaisut?

Järjestelmä tai rakenne, jolla tehdään hulevesille yhtä tai useampaa seuraavista:

- Viivyttäminen
- Imeyttäminen
- Varastoiminen
- Johtaminen
- Puhdistaminen

Onnistunut tavoitteiden asettelu mahdollistaa kohteeseen **parhaiten sopivan** menetelmäkokonaisuuden valinnan ja luo siten edellytykset tarkemmalle suunnittelulle

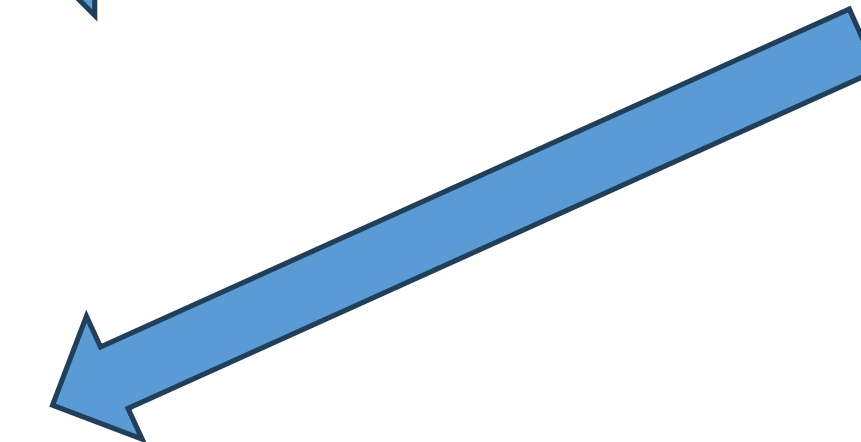

Tavoitteiden asettelun näkökulmia

Tietotarpeita ja lähteitä

1. Määrällisen käsittelyn tarpeet

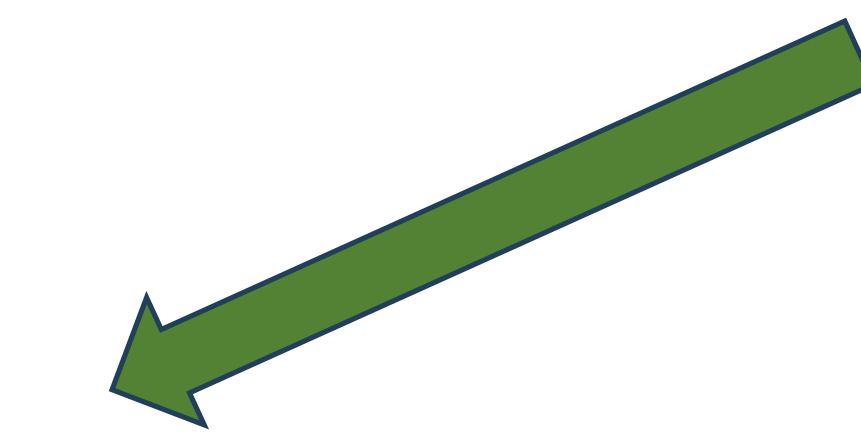
- Mahdolliset tulvariskit alueella
- Hulevesi-infra ja mahdolliset pullonkaulat
- Edellytykset paikalliselle käsittelylle (imeyttäminen)

Avoimet tietolähteet (esim. vesi.fi, GTK:n aineistot)
Kunnan omat paikkatietoaineistot
Vesi.fi –tulvakartat
Muu mahdollinen tulvariskien arviointiaineisto

2. Laadullisen käsittelyn tarpeet

- Herkät vesistökohteet
- Valuma-alueen riskitoiminnot ja -tekijät
- Pohjavesien suojelutarve

Kaavoista tulevat määräykset
Kunnan YS-Määräykset
Hulevesiohjelma tai vastaava
PIMA-kohteet

3. Esteettiset, ekologiset ja virkistyskäyttöön liittyvät tarpeet ja rajoitteet

- Suojellut alueet
- Arvokkaat luontotyypit ja uhanalaiset lajit
- Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet
- Alueen käyttötarkoitus asemakaavassa

Rauhoituspäätökset
Luontokartoitukset
Asemakaavan merkinnät ja määräykset

Lahden hulevesirakenteista

Suurin osa luonnonmukaisista hv-rakenteista on:

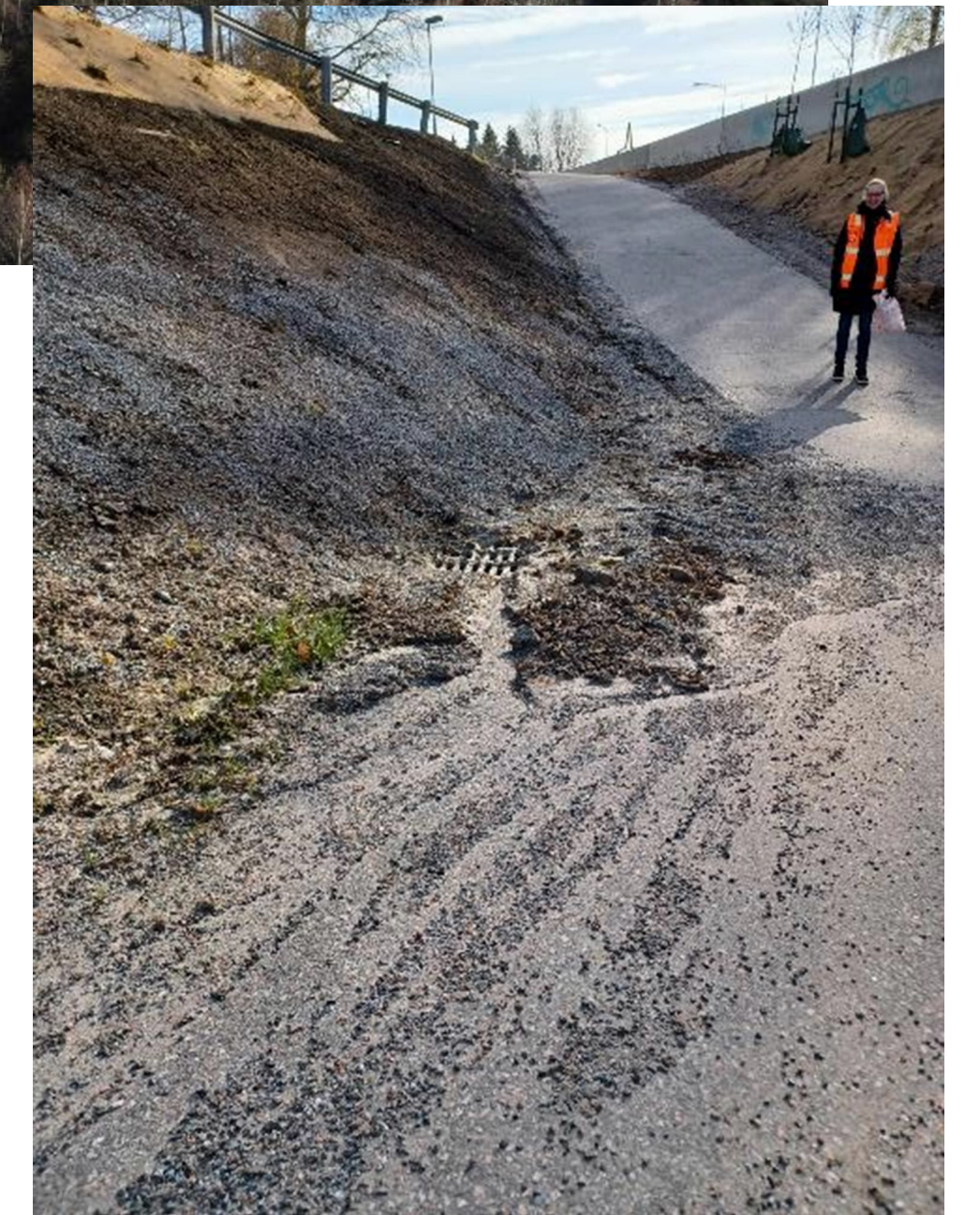
- Pieniä valuma-alueita palvelevia johtamis- tai imeytysrakenteita
- Katualueella tai sen välittömässä läheisyydessä
- Harvoin tunnistettavissa hulevesien käsittelyalueeksi

Lisäksi joitakin kymmeniä suurempia rakenteita:

- Osa rakennettu osana hankkeita, uudemmilla alueilla taas tyypillisesti osana viheraluekokonaisuuksia
- Kirjava kokonaisuus kosteikkomaisia rakenteita, imeytys- ja laskeutusaltaita, maisemaelementtejä yms.

Etenkin vanhempien rakenteiden haasteena tyypillisesti vajavaiset tai puuttuvat tiedot:

- Huoltovastuista ei välttämättä sovittu
- Ongelmat tiedonsiirrossa kuntaliitoksen yhteydessä
- Varhaisissa hankkeissa toteutettujen rakenteiden elinkaariasioita ei tyypillisesti suunniteltu
- Huoltoa on perinteisesti tehty pääosin reagoivasti ongelmien ilmetessä

Hulevesirakenteiden haasteita: kiintoaine ja eroosio

Rakennetuilta alueilta peräisin oleva kiintoaine aiheuttaa hulevesirakenteissa monenlaisia ongelmia:

- Suodattavien rakenteiden vedenläpäisevyyden heikkeneminen
- Tukokset ja niistä aiheutuva tulviminen/padottuminen
- Haitta-aineiden pidättymistehon heikkeneminen

Potentiaaliset lähteet ja koostumus voivat vaihdella valuma-alueittain:

- Esim. liikenne, kadunpito, liukkaudentorjunta, avouomaosuuksien eroosio, rakennustyömaat
- Hieno kiintoaines voi kulkeutua hulevesijärjestelmässä pitkiä matkoja, karkeampi tyypillisesti jää lähelle syntypaikkoja

Eroosiohaitat kulkevat usein käsi kädessä kiintoaineongelmien kanssa

- Erityisen akuutti ongelma alueilla, joilla maaperä on hienojakoista ja virtaamavaihtelut suuria
- Lisää vastaanottavien rakenteiden kuormitusta entisestään
- Purku-uomien erodoituminen ja sortumat työläitä kunnostaa ja ennaltaehkäistä pelkästään "putkenpäässä"

Hulevesirakenteiden haasteita: kasvillisuus

Kasvillisuus on sekä uhka että mahdollisuus

- Etenkin syväjuurinen kasvillisuus parantaa suodattavien rakenteiden veden läpäisevyyttä
- Kasvillisuus myös sitoo jossain määrin ravinteita ja muita haitta-aineita
- Esteettiset hyödyt etenkin keskeisillä alueilla
- Kunnossapitovaatimukset vaihtelevat (säännöllinen niitto, kuolleen kasvillisuuden poisto)

Myös rakenteiden lähialueen kasvillisuudella on merkitystä

- Kausiluontoisuuden huomiointi rakenteiden sijoittelussa / huollon ajoittamisessa
- Lähialueen puuston sijoittuminen!
- Avointen johtamisjärjestelmien rehevöityminen ennen/jälkeen rakenteita

Suunnittelussa huomioitavia asioita: *Huoltotarpeeseen vaikuttavat ratkaisut*

Eroosion hallinta

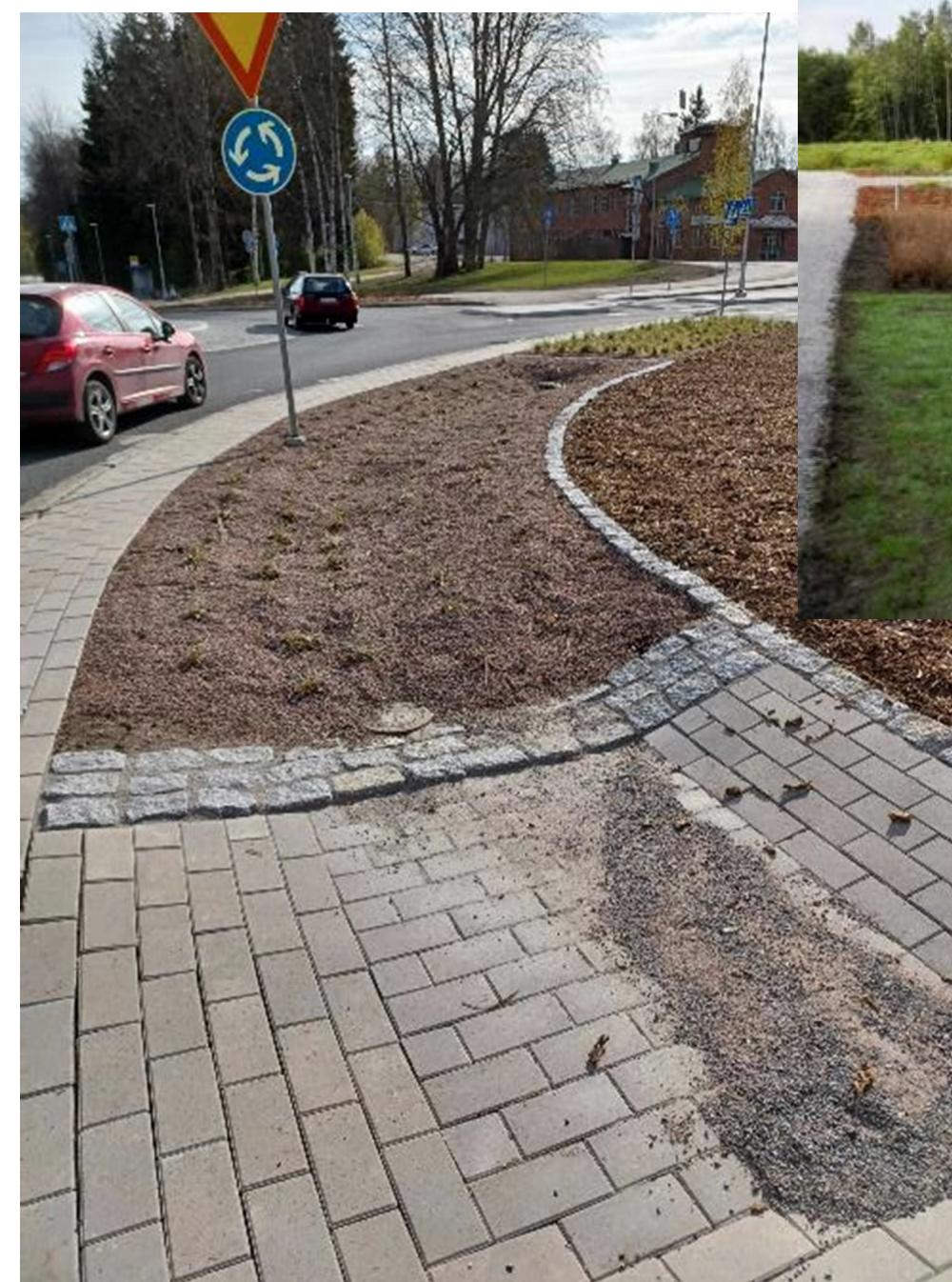
- Eroosiosuojaukset rakenteessa (tulo/lähtö/luiskat)
- Ennen rakennetta (avouomat)
- Maaperän laadun ja tulovirtaamien huomiointi

Kiintoaineen hallinta

- Ainakin karkeimpien jakeiden poisto ennen huleveden johtamista rakenteeseen
- 0-aineksen poistaminen myös rakenteessa käytettävistä materiaaleista
- Suodatinkankaiden käytön minimointi
- Erottelu mahdollista myös osana rakennetta (laskeutusaltaat, virtaamansäätörakenteet ym.)

Sidosryhmien huomiointi suunnittelussa

- Kunnossapito mukaan!
- Tiedonkulku eri yksiköiden välillä
- Huoltotoimenpiteiden yhteensovittaminen

Suunnittelussa huomioitavia asioita:

Huollettavuus, kasvillisuus, turvallisuus

Huoltonäkökohdat

- Miten ja millaisella kalustolla rakennetta huolletaan
- Saavutettavuus myös käsin tehtäville huoltotoimille
- Mahd. tarvittavat sopimukset reittien käytöstä
- Riittävän suuret aluevaraukset/rasitealueet kaavoihin

Kasvillisuus

- Tavoitteita tukevat kasvivalinnat ja kyky kestää vaihtelevia olosuhteita
- Riittävä aika kasvillisuuden kehittymiselle ennen rakenteiden käyttöönottoa (ei aina mahdollista)
- Syväjuurinen kasvillisuus parantaa suodatusrakenteiden veden läpäisevyyttä

Turvallisuusnäkökohdat

- Kiveykset etenkin pysyvän vesipinnan omaavissa rakenteissa
- Rakenteiden kantavuus myös veden kyllästäminä
- Luiskien kaltevuudet ja "pehmeät" rajauskeinot kuten pensasistutukset

Kiitos mielenkiinnosta!

Juhani Järveläinen

Hulevesi-insinööri, Lahden kaupunki

+358 50 559 4083

juhani.jarvelainen@lahti.fi

Hyödyllisiä linkkejä

[Hulevesiopas](#) (Kuntaliitto)

[Tietopohjaa ilmastoviisaaseen maankäyttöön](#) (SYKE)

[VALUE – Valuma-alueen rajaustyökalu](#) (SYKE)

[Hulevesien hallintarakenteet](#) (Ilmastonkestävän kaupungin suunnitteluopas)

[Lumitilaopas](#) (VYL)

[Vesi.fi – karttapalvelu](#)

[GTK Karttapalvelut](#)

[Lyhytkestoisten sateiden rankkuus ja toistuvuus aika Suomessa](#) (Ilmasto-opas, rajoitteet tulee huomioida!)

Kuvien lähde: Lahden kaupunki, ellei toisin mainittu.